

Moed en Overmoed.

Dat gaat er van langs, dat men zijn hart zou vasthouden! Doch de man op den wagen houdt zijn hart volstrekt niet vast, en de twee groote zwarten evenmin, en de blaffer daarnaast denkt er niet aan, zijn handen angstig tegen zijn hondenhart te drukken.

't Gaat juist naar hun zin. De man lacht, en als zijn viervoetige vrienden lachen konden, zouden ze het met hem doen. Nu moeten ze tevreden zijn met dollen sprongen, terwijl de hond nog zijn gekef heeft tot orgaan van zijn blijdschap.

Die paarden daar willen wel zoo. Er is in den winter geen werk voor ze, en de weide ligt onder het schoone sneeuwkleed; daar is niets te halen; ze moeten dus wel op stal staan, weken aaneen, en dat verveelt een paard ook. Want, al kan een paard voor een sleeperskar zóó stil staan, dat het waarschijnlijk voor drie kwart slaapt, een paard is een bezig dier, en het verveelt zich in den stal, waarom de boer hem, na de portie hooi, nog maar een bos stroo geeft bij wijze van pruimtabak. Dat kort ten minste nog wat den tijd.

Maar nu op den mooien winterdag moeten ze er eens uit, zullen ze niet al te stijf worden in de gewrichten. Voor den wagen gespannen, het hek uitgereden en daar gaat het. Uitgelaten zijn de beesten, door het dollen heen; dansen en springen doen ze, alsof ze er les in hebben gehad. In razende vaart schieten ze voort, en het gaat nog wel de helling af. Daar is geen houden aan.

Doch de boer denkt er ook niet aan ze tegen te houden. Hij kent zijn volkje wel en laat ze den vrijen teugel; alleen zorgt hij, dat hij de teugels in de handen houdt. Maar zij voelen ze niet en springen voort in ongebreidelde vrijheid. Dat mogen ze wel; zij zullen er geen misbruik van maken; wanneer de boer ziet, dat ze te ver zullen gaan, dan heeft hij maar even aan de teugels te rukken, en terstond herinneren de wel gedresseerde dieren zich, dat ze moeten gehoorzamen. Gij zoudt misschien niet gaarne meerijden op dien wagen van holderdebolder door de sneeuw, maar onze boer gevoelt zich daar even veilig als in zijn armstoel. Zijn dieren hebben pret en hij gunt ze die gaarne; hij heeft pret mee. Wat gij niet durft, durft hij wel, omdat hij weet. Met vreemde paarden zou hij 't ook niet durven.

Want moed is bewustzijn van kracht. Wanneer ik weet, dat ik iets kan, durf ik het ook, en wanneer ik weet, dat mijn krachten niet toereikend zijn voor een taak, dan durf ik ze niet aanvaarden.

Daarom is het zaak, zijn krachten te kennen. Dat bewaart ons voor vreesachtigheid en dat bewaart ons voor overmoed. Vreesachtigheid is een gevolg van het onderschatten van onze krachten, en overmoed van het overschatten. En dikwijls ook van het niet nadenken.

Dat laatste zien we zoo dikwijls bij jongens. Ze denken over hun krachten niet na. En ze denken over de omstandigheden niet na. Een jongen gaat op ijs van één nacht; hij durft wel, waarom zou hij niet? En hij zakt er door. Een jongen springt over een sloot van twee Meter wijd; waarom zou hij niet durven? En hij springt er in. En een jongen valt verwoed een veel grooteren jongen aan, die hem beleedigd heeft, en hij krijgt boven zijn beleediging nog een pak slaag toe.

Waarschuw dien jongen maar; hij luistert toch niet naar u. Niet omdat hij het beter meent te weten dan gij, maar eenvoudig omdat hij onnadenkend is; zijn onnadenkendheid leidt hem tot overmoed.

Beste jongen, spring maar eens in een sloot, en krijg maar eens een pak slaag en... zak maar eens door het ijs, zou ik haast zeggen. Maar dat durf ik niet, want daar is levensgevaar. Neem dan dezen raad aan; als ge waaghalzig wilt wezen met het ijs, ga dan naar een slootje en niet naar de vaart; een paar natte voeten zal u niet zooveel

kwaad doen. En gij leert door dat alles; gij leert uw krachten kennen, en gij leert de maat van alle dingen kennen, veel beter dan gij die ooit uit boeken zoudt leeren.

De ondervinding zal u leeren nadenken, en dan zult gij voortaan niet meer overmoedig zijn, maar moedig. Door thuis bij de warme kachel te zitten, zult gij geen moed leeren; daart leert gij alleen bang zijn, bang voor het ijs, bang voor de kou, bang voor dingen, die ge niet behoeft te vreezen.

Onze boer met zijn paarden is ook niet bang. Zoo langzamerhand gaan zijn vroolijke dieren wel langzamer loopen, en straks rijdt hij het erf weer op in de beste stemming van de wereld.

Maar laat die boer met die paarden me niet tegenkomen op den weg, als hij dronken is. Dat is me eens gebeurd op een smallen weg tusschen een vaart en een diepe sloot, en ik zat in een rijtuig met een koetsier, die goed nuchter was. Tot ons geluk was de boer nog niet zóó dronken, of hij besepte het gevaar en greep naar de teugels, en zijn paard was heelemaal niet dronken en gehoorzaamde terstond. Doch toen wij een half uur later langs hetzelfde pad terugkeerden, vonden wij boer en paard met bedrukte gezichten staan bij een gebroken wagen.

Dat was overmoed; de man had niet berekend de kracht van zijn paard en de zwakheid van zijn wagen. Want hij was niet nuchter.

En wie moedig wil zijn, moet nuchter wezen. Die nuchterheid verliezen we echter niet alleen door den alcohol. O neen, er is veel meer, dat ons afhoudt van nuchter nadenken. Wie nuchter is, geeft zich precies rekenschap van de betekenis der dingen, en dat verliest een mensch ook heel licht door de opwinding.

Wij leven ditmaal eens weer in een tijd van wintersport, waaraan we in de laatste jaren onwend waren. Wie dat gadeslaat, wil ook wel eens zijn hart vasthouden. Dat vliegt op de schaatsen over het ijs — je moest eens vallen! Het ijs heeft spleten — je moet er eens met je schaatsen in raken! Er zijn zooveel menschen, die je tegenkomt — je moest eens botsen!

Ja, wie op den wal staat, ziet allerlei gevaar, dat er niet is voor wie zijn krachten kent en op een paar goede schaatsen staat. Die snelheid, dat is juist het mooie, die kun je op het ijs bereiken. Die spleten, je ziet ze immers niet eens, je gaat er over als een voetganger over een plasje, dat hij ook niet ziet en toch ontwijkt. Die anderen, ze nemen zich even goed in acht als je zelf. Want je kent je krachten en je kent het ijs; in je jeugd, toen het vallen nog niet zoo erg was, heb je leergeld betaald.

Voor één ding heeft de schaatsenrijder slechts te zorgen: dat hij nuchter blijft. Ik denk daarbij niet in de eerste plaats aan den alcohol; een ferm sportliefhebber drinkt niet. Maar ik denk aan de opwinding. Zoo snel door den frisschen winterwind gaan, dat doet den bloedstroom versnellen; de krachtige inspanning van het lichaam bevordert de krachtige werking van het hart eveneens, en — we komen in een lichaamstoestand, afwijkend van de gewone kalme stemming. We zijn vroolijker, onnadenkender, we worden weer kinderen. En dat brengt het gevaar mee, dat we ook weer als kinderen overmoedig worden; dat we niet meer rekenen met onze krachten en onze bekwaamheid, en dat we meer willen dan we kunnen. Snel rijden leidt tot sneller rijden en tot roekeloos rijden. En dan komt het gevaar.

Daarom moeten we doen als onze boer met zijn paarden. We geven op het ijs ons lichaam eens den vrijen teugel, maar — we houden den teugel in de handen van ons verstand. Zoodra het lichaam uit den band wil schieten, halen wij dien teugel aan. Kunnen we dat niet, dan is het noodzakelijk, dat we op den wal blijven.

Want nuchterheid is levenseisch. Niets mag over ons den baas spelen, ook het ijs niet, ook ons vroolijke, gezonde lichaam niet. Wij moeten heerschen; dat wil zeggen onze wil, door ons verstand geleid.

A. L.